

доказування, судові процедури та зобов'язання, покладені на прокурорів, стандартам найкращих зарубіжних практик тощо.

1. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Правовий статус дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 87-94.

2. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>

Туркот Дмитро Васильович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції

Рижкова Світлана Анатоліївна
старший викладач кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Президент Володимир Зеленський підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Відповідне рішення ухвалено у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони, відповідно до українського законодавства. У зв'язку із запровадженням в Україні воєнного стану тимчасово обмежуються конституційні права і свободи людини та громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України[1].

У період з 4 ранку 24 лютого 2022 року, коли почався військовий напад Російської Федерації на Україну, до опівночі 23 березня 2022 року (за місцевим часом) Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) зареєструвало 2685 постраждалих серед цивільного населення в країні: 1 035 убитих та 1 650 поранених. До них відносяться: всього 1035 убитих (214 чоловіків, 160 жінок, 14 дівчаток і 28 хлопчиків, а також 48 дітей та 571 дорослий, чия стать поки невідома) всього 1 650 поранених (181 чоловік, 140 жінок, 28 дівчаток і 23 хлопчики, а також 67 дітей та 1 211 дорослих, чия стать поки невідома) Донецька та Луганська області: 1 168 постраждалих (311 убитих та 857 поранених) Контрольована урядом територія: 901 постраждалих (255 убитих та 646 поранених) Територія, підконтрольна самопроголошеним «республікам»: 267 постраждалих (56 убитих та 211 поранених)[2]. Військова агресія РФ завдала непоправної шкоди для народу України. За всі воєнні злочини, за всі моральні, психологічні, фізіологічні, матеріальні, гуманітарні, соціальні, економічні та ін. проблеми, країна агресор - РФ повинна та понесе сувору кримінальну відповідальність за свої дії. На жаль, на фоні таких трагічних подій, залишається й проблематика вчинення насильства щодо дітей взагалі, та в умовах воєнного стану зокрема. Важливим в цьому аспекті є здійснення відповідних профілактичних заходів щодо виявлення фактів жорстокого поводження з дітьми. Встановлення причин та умов, які сприяють вчиненню правопорушень відносно дітей.

Слід зазначити, що актуальним є соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей в умовах воєнного стану, як різновид соціально-педагогічної діяльності, що здійснюється рядом уповноважених структур, спрямований на попередження, усунення та подолання чинників ризику виникнення насильства щодо дітей; раннє виявлення насильства; організацію системи заходів, спрямованих на надання допомоги дитині, яка постраждала від насильства. Соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей включає в себе первинну, вторинну та третинну профілактику насильства щодо дітей. Первинна профілактика насильства щодо дітей – це сукупність заходів, спрямованих на попередження розвитку чинників ризику виникнення насильства щодо дітей; формування в суспільстві ненасильницького світогляду, культури толерантності та чуйності (у тому числі – гендерної); неприйняття насильницької моделі виховання дітей та насильницьких стосунків між людьми загалом інструментом первинної профілактики можуть бути превентивні програми різного рівня. Основні завдання первинної профілактики насильства щодо дітей: 1. розроблення та впровадження освітніх та просвітницьких програм з метою змінення соціальних і культурних моделей відповідальної, ненасильницької поведінки чоловіків і жінок (дітей та дорослих); викорінення упереджень, звичаїв та інших практик, базованих на ідеях меншовартості або зверхності, нетолерантності; 2. широке впровадження програм підготовки молоді до сімейного життя; програм для молодого подружжя або тих, хто збирається до шлюбу; формування усвідомленого батьківства; підвищення батьківської компетенції; раннього розвитку дитини тощо; 3. розроблення превентивних

шкільних програм для обов'язкового впровадження їх в позакласне виховання, спрямованих на формування у дітей ненасильницького світогляду; 4. організація та проведення громадських акцій на національному та місцевому рівнях, спрямованих на формування ненасильницького світогляду серед населення, культури толерантності та чуйності (у тому числі – гендерної), культури миру (зокрема акції «16 днів без насильства»); 5. скорочення кількості (аж до повної ліквідації) зон підвищеного ризику (погано освітлені або погано контрольовані зони); розташування зупинок громадського транспорту (автобус, метро, вокзали) в безпечних зонах; поліпшення патрулювання вулиць; 6. створення та запровадження постійно діючих програми підвищення кваліфікації для всіх категорій фахівців (поліцейських, лікарів, вчителів, соціальних педагогів/працівників, психологів, суддів, працівників прокуратури, голів сільських рад, працівників управлінь та відділів в справах сім'ї та молоді тощо), які працюють у сфері захисту дітей та попередження насильства, а також з дітьми, які зазнали насильства, та особами, які вчиняють насильство. Вторинна профілактика насильства щодо дітей – це сукупність заходів, спрямована на раннє виявлення ситуацій підвищеного ризику виникнення насильства щодо дітей; виявлення, усунення та подолання чинників, які сприяють скоєнню насильства щодо дитини конкретними особами. Основні завдання вторинної профілактики насильства щодо дітей: 1. розроблення та впровадження системи раннього виявлення ситуацій підвищеного ризику виникнення насильства щодо дитини; 2. виявлення та нейтралізація чинників, які сприяють скоєнню насильства щодо дитини конкретними особами; 3. підтримка сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, організація їх соціального супроводу; 4. підвищення кваліфікації педагогів, вихователів, інших фахівців, які працюють в установах для дітей (інтернати, у тому числі – спеціалізовані, для дітей з вадами розвитку, будинки дитини, притулки для дітей, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, приймальники-розподільники для дітей, тощо), щодо збагачення арсеналу методів виховання дітей, які мають девіантну поведінку, психічні відхилення тощо, що дають позитивний результат та виключають будь-яке насильство над дитиною. Третинна профілактика насильства щодо дітей – це сукупність засобів втручання у тих ситуаціях, коли насильство щодо дитини вже здійснено, та спрямованих на недопущення рецидиву, реабілітацію дитини, яка зазнала насильства, та роботу з агресором. Основні завдання третинної профілактики насильства щодо дітей: 1. кризове втручання та вилучення дитини із ситуації насильства; 2. надання комплексної допомоги дитині, яка зазнала насильства, та її сім'ї; 3. розроблення та забезпечення ефективного функціонування реабілітаційних програм для дітей, які зазнали насильства; 4. розроблення та забезпечення ефективного функціонування програм соціальної реабілітації для осіб, які вчиняють насильство (насамперед – для батьків) з урахуванням їх статі, віку та інших особистісних характеристик[4].

В Україні законодавчо визначена система установ та організацій, на які покладається захист дітей від насильства та здійснення профілактики цього явища.

Отже, на підставі вищезазначеного, попередити та подолати проблему насильства щодо дітей можна лише за умови комплексного міжвідомчого підходу, що передбачає тісну взаємодію спеціалістів різних установ у досягненні спільної мети – захисту прав дитини від російських загарбників, які ступили на нашу землю, яку ми повинні захищати, «орда» повинна загинути від рук ЗСУ.

1. Президент підписав указ про запровадження воєнного стану в Україні, Верховна Рада його затвердила URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-ukaz-pro-zaprovadzhennya-voennogo-stanu-73109>

2. Журавель Т.В. Соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей / Т. В. Журавель // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О.В.Безпалько, І.Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академ. видав, 2013. – С. 197–209

3. 60% українських дітей до 14 років страждають від насильства в сім'ї URL: https://zaxid.net/60_ukrayinskih_ditey_do_14_rokiv_strazhdayut_vid_nasilstva_v_simyi_n1283817

4. Жебровський Б. М. Омеляненко Н. В. Зупинити насилля над дітьми – справа нашої професійної гідності // Розвиток дитини : сайт. URL: <http://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/34087/> (дата звернення: 21.11.18)

5. Украина: обновленные данные по числу жертв среди мирных жителей на 24 марта 2022 года URL: <https://www.ohchr.org/ru/press-releases/2022/03/ukraine-civilian-casualty-update-24-march-2022>